

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

7 An conscientia speculative dubia circa jus, possit esse regula operandi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

ctum producat, ac conscientia dubia formaliter; aliquando tamen, aliquem effectum habere, quem non habet conscientia formaliter dubia; Si enim, proposita alicui aliqua Fidei propositione, Intellectus, rationibus hinc inde perpenſis, neutri parti assentiatur, sed maneat ambiguus, an sit vera, vel non, non dicitur proprie hæreticus, & per consequens

hæreticorum pœnas non incurret; At verò, si actu reflexo, ac iudicio determinato, affirmaret, illam Fidei propositionem esse dubiam, esset perfectè hæreticus, quia tunc daretur consensus, siue iudicium intellectus, affirmans, rem Fidei, non esse certam; quod est hæresis manifesta. *Sanch. lib. 2. sum. c. 7. nu. 12. contra Suar. d. 19. de fide sec. 4. num. 16.*

Q V A E S T I O VII.

An conscientia speculativa dubia circa ius possit esse regula operandi.

C A S V S.

Titius, mortuo Patre, inter deposita sibi ab eo relicta, Adamantem inuenit, de quo dubitabat, an esset Cæsaris, an Pompeij; Cumque de hoc certificari non posset, eo quod vterque esset iam mortuus, & soli superessent Hæredes, Adamantem dedit Hæredibus Pompeij, quia eius erant amici, Quæritur, Vtrum mortaliter peccauerit.

S U M M A R I V M.

6 Dubium speculatiuum, per se loquendo, trahit practicum. 7 Titius, vni parti, rem dubiam applicando, mortaliter peccauit. 8 Operari cum dubio speculatiuo, quando non datur ratio illud practice deponendi, est intrinsece malum. 9 Idem est, ac operari cum dubio practico. 10 Vnum necessario infertur ex alio. 11 In dubio iuris duorum, res vni inſte applicari non potest.	12 Iudex, in simili dubio, Hæreditatem diuidere tenetur. 13 Sola Amicitia, non est ratio sufficiens dubium practice deponendi. 14 In dubio dignitatis duorum Concurrentium, Episcopus vtrilibet beneficium conferre potest. 15 Dubium, nunquam potest esse regula operandi. 16 Circumstantiæ particulares, sunt saepe ratio sufficiens dubium practice deponendi.

RATIO-

RATIONES DVBITANDI.

- 2 **C**onscientia speculatiue dubia, versatur, vel circa ius, vel circa factum. Examinamus hic dubium iuris, examinaturi postea dubium facti. Titius ergo, Adamantem, Pompeij Hæredibus concedendo, non videtur peccasse. *Petrus Ledesma qu. 45. matr. ar. 1. d. 2. ad 3. Salon. 2. 2. quæst. 62. art. 6. contr. 4. concl. 4. Bannes ibidem quæst. 40. art. 1. d. 3.*
- 3 **P**rimò: Quia dubium Titij fuit speculatiuum; fuit enim dubium iuris; scilicet; An Adamas esset Cæsaris, an Pompeij. Cum dubio autem speculatiuo, potest quis licitè operari; Cum dubio enim speculatiuo, optimè stare potest iudicium practicum de rectà operatione; Sic Miles, de belli iustitia dubitans, formare simul potest iudicium practicum, quod sibi liceat, suo Principi illum ad bellum vocanti, obedire, quamdiù de belli iniustitia non constat, sicque licitè militare; Ergo etiam Titius, dubitans, an Adamas esset Cæsaris an Pompeij, potuit formare iudicium practicum, quod sibi esset licitum, Adamantem dare Hæredibus Pompeij, ratione peculiari amicitia, quamdiù non constaret, illum ad Cæsaris hæredes pertinere, sicque licitè illum dare.
- 4 **S**ecundò: Quia Episcopus, quando ex duobus, ad beneficium Curatum concurrentibus, dubitat vter sit dignior, si vnus sit eius amicus, beneficium illi licitè conferre potest, quia eius amicus est; quamuis enim, ex iustitia, teneatur, beneficium conferre digniori, quando constat de maiori dignitate; quando tamen non
- R. P. Beati Lib. 1.*

constat, sed de hoc est dubium, potest illud vni potius, quam alteri licitè conferre, pro vt voluerit, perinde ac, si essent æquè digni: Sed eodem modo, Titius dubitauit, cuius esset Adamas, Cæsarisne, an Pompeij; Ergo ipse etiam potuit, illum prohibito, dare potius Hæredibus Pompeij, quam Cæsaris, & ad hoc arbitrium moueri, à peculiari amicitia, quam cum ipsis habebat; non enim magis tenetur ipse, ex iustitia commutatiua, respicere ius alterius, quàm Episcopus dignitatem.

Tertio: Quia, quando, inter duos litigantes, non constat de æqualitate iuris, ac causæ, sed sunt hinc inde opiniones probabiles, tenentes, quemlibet, integrum ius ad hæreditatem habere, potest Iudex, cui maluerit, integram hæreditatem applicare, cum in hac applicatione, conformet se opinioni probabili, asserenti, illum ius integrum ad hæreditatem habere, eique integram hæreditatem esse debitam. Sed etiam, quando datur dubium de æqualitate iuris, ac causæ, de ipsà æqualitate non constat; Ergo tunc etiam, potest Iudex, cuiumque maluerit, hæreditatem applicare. Hoc autem totum applicari potest Titio; nam, cum ipsi etiam non constaret de æqualitate iuris partium, potuit vtrilibet, prohibito, Adamantem applicare, & consequenter Hæredibus Pompeij potius, quàm Cæsaris, propter amicitiam, quam cum illis habebat.

NOTABILE.

Aduertendum est; dubium speculatiuum, secum regulariter necessariò trahere

H

trahere dubium practicum; ita ut impossibile sit, dari dubium speculatiuum, & quod ex illo non sequatur per se dubium practicum, nisi hoc ab aliqua circumstantiâ, aut ratione speciali saltem, probabili, per accidens vel impediatur, vel tollatur; Si quis enim sciat, contractum vsurarium esse illicitum, & dubitet, an hic contractus sit vsurarius, dubitare necessariò debet, an hic contractus sit licitus; Nam hoc deducitur, per euidentem consequentiam, ex illis præmissis: similiter, si quis dubitet, an diebus festis, iter agere liceat, & sciat, hodie esse diem festum, impossibile est, quod simul non dubitet, an hodie sibi iter agere liceat; Hoc enim euidenter sequitur ex illis præmissis; Nisi ergo detur aliqua specialis ratio, cogens, vel suadens, dubium practicum deponere, semper ex dubio speculatiuo oritur, per se loquendo, dubium practicum; sola autem amicitia non est ratio sufficiens dubium speculatiuum deponendi, sicut neque proprium beneplacitum, siue exercitium propriæ libertatis; alioquin esset etiam ratio sufficiens dandi Amico rem alienam, quod tamen nemo vnquam concedet. Hoc posito,

RESOLVTIO.

7 **R**esp. Titium, Adamantem cum eo dubio Hæredibus Pompeij tribuendo, mortaliter peccasse. *Azor to. 1. lib. 2. nu. 16. Sanch. lib. 2. matr. d. 41. nu. 8. Molina to. 1. de iust. d. 113. concl. 3. Reginaldus lib. 13. num. 83. Valentia p. 2. d. 2. qu. 14. p. 4. qu. 4.*

8 **P**rimò: Quia Titius operatus est cum dubio speculatiuo; dubitabat enim, num

Adamas esset Cæsaris, an Pompeij, nec ullam habuit rationem cogentem, vel suadentem, dubium practicum inde confurgens deponere. Operari autem cum dubio speculatiuo, quando non datur ratio aliqua peculiaris, tollens, vel impediens dubium practicum, non minus est intrinsecè malum, quàm operari cum dubio practico.

9 **S**ecundò: Quia Titius, dubitauit, Adamantem esse Cæsaris. Ergo dubitauit etiam, esse, sibi illicitum, dare illum Hæredibus Pompeij; idem enim est, Adamantem esse Cæsaris, ac esse illicitum, dare illum Hæredibus Pompeij, vel saltem vnum est necessariò connexum cum alio, & ex illo infertur. Sed dubitans, esse sibi illicitum, dare Adamantem Hæredibus Pompeij, dubitat practicè: Ergo Titius practice dubitauit, ideoque mortaliter peccauit.

10 **T**ertiò: Quia, bene infertur: Adamas est Cæsaris, ergo illicitum est, dare illum Hæredibus Pompeij, & qui scit antecedens, scire etiam necessariò debet consequens; Ergò etiam, qui dubitat de antecedenti, dubitare necessariò debet de consequenti; Cum ergo Titius Adamantem dederit Hæredibus Pompeij, dubitans, hoc sibi esse illicitum, mortaliter peccauit.

11 **Q**uartò: Quia Cæsaris Hæredes, posito dubio, non minus ius habebant in Adamantem, quàm Hæredes Pompeij, sed omnino æquale: Ex æqualitate enim iuris vtriusque partis, oriebatur in Titio dubium: Ergo Titius, cum non esset dominus, sed restitutor, illum dare non poterat Hæredibus Pompeji, Cæsaris Hæredibus omnino exclusis, Iniustum enim est, vni totum dare, & excludere alium, æquale

le ius habentem cum illo, cum nulla sit ratio illum excludendi, ac defraudandi iure, quod habet: Debuit ergo Titius vni parti dare Adamantem, & alter dimidium pretij, vel alio modo satisfacere parti, cui Adamantem non tribuebat; sicut enim Hæredes Pompeij, integrum Adamantem sibi vindicare non poterant, cum non haberent ius certum, ac integrum; ita neque Titius potuit eis illum integrum applicare, Cæsaris Hæredibus exclusis, ideoque applicando mortaliter peccauit.

- 12 Quinto: Quia Iudex, in simili dubio, ex iustitiâ, hæreditatem inter partes, habentes æquale ius facti, diuidere tenetur, nec potest, sine iniustitiâ, illam integram vni parti applicare, alterâ omnino exclusâ, cum non sit dominus, sed distributor, & hæc æquale ius habeat cum illâ, & consequenter hæreditas, non minus ad hanc pertineat, quàm ad illam; Iudex enim, nihil aliud facit, quàm declarare, cui competat ius in hæreditatem; Cum ergo vtrique parti æquè competit, pro vtrâque parte illud declarare tenetur. Sed etiam Titius non erat Adamantis dominus, sed restitutor, & quasi distributor, & vtraque pars, ratione dubij æquale ius habebat in Adamantem. Ergo ipse etiam, ex iustitiâ tenebatur, vel rem diuidere, vel alio modo satisfacere parti, cui Adamantem non tribuebat, atque adeo, vnam partem excludendo, mortaliter peccauit.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 13 **N**equè obstant rationes in contrarium: Nam ad primam resp. Cum du-

bio speculatiuo esse licitum operari, quando datur aliqua ratio specialis, quæ illud practicè deponere persuadeat; se- cuse autem, si talis ratio non detur; Per se enim loquendo, semper dubium speculatiuum, simile dubium practicum generat, cum quo certum est non esse licitum operari. Titius autem, nullam habuit rationem dubium speculatiuum practicè deponendi, quia amicitia non est ratio sufficiens dandi Amico, quod suum non est; in alio autem casu, ibi adducto, datur specialis ratio dubium practicum deponendi; quia, cum non constet de belli iniustitiâ, & simul constet bellum fuisse à Regio Consilio decretum, ac statutum, habet Miles sufficiens fundamentum præsumendi, non esse iniustum, ideoque sibi esse licitum militare.

Ad secundam Resp. In dubio, vter ex 14 concurrentibus ad beneficium sit dignior, posse Episcopum illud, cui maluerit, conferre; Tum quia neuter ex eis, ad illud habet ius, etiam iustitiæ distributiæ, quousque eligatur; Tum quia, iustitiâ distributiua dicat, & obligat, vt vni tantum conferatur; At in casu, vtraque pars, ratione dubij, habebat ius iustitiæ in Adamantem, quia hic erat vtriusque sub dubio, neque erat maior ratio, illum vni potius applicandi, quàm alteri, cum vtraque pars ius haberet æquale: Ergo diuidi necessariò debebat iuxta mensuram iuris, quod quælibet pars habebat; sicut fuisset diuidendus à Iudice, si partes ad illum confugissent.

Ad Tertiam Resp. quando datur opi- 15 nio probabilis, iam dari regulam sufficientem operandi: At dubium nunquam potest esse regula operandi, sed necessariò
H 2
practicè

practicè deponi debet, vt quis rectè operetur; nec prudenter deponi potest, nisi detur aliqua ratio illud deponendi; Cum ergo Titius, nullam rationem haberet illud prudenter deponendi, & vni parti potius adhærendi, quàm alteri; neque prudenter potuit, vni parti potius, quàm alteri Adamantem applicare, alterà omnino exclusà, sed diuidere debuit, vel alio modo satisfacere parti, cui Adamantem non tribuit.

COROLLARIUM.

16 Colligitur ex dictis, Dubium speculatiuum, impediri aliquando, ne generet practicum; Cum enim actus humani versentur circa singularia; dari

possunt aliquando, in singularibus, aliqua circumstantiæ particulares, ratione quarum facere licet, quod in communi, & præscindendo ab illis circumstantijs, non esset licitum: Sic licitum est Infirmo, ratione infirmitatis, carnes comedere, die Veneris, quod ei, seclusà infirmitate, non esset licitum; In his ergo casibus, quando datur ratio aliqua persudens, hic & nunc, operationem esse licitam, tunc practicè deponere quis potest dubium speculatiuum, & contra illud operari; Aliqua tamen ratio saltem probabilis ad hoc, necessario requiritur, quia alias dubium, temere, & non prudenter deponeretur.

QUAESTIO VIII.

An conscientia speculatiue dubia circa factum, possit esse regula operandi.

CASUS.

1 TITIVS, dum circa mediam noctem comederet; dubitauit, an media nox adhuc esset elapsa; Cumque, adhibita diligentia, certificari non potuisset; cum hoc dubio, die sequenti ad Eucharistiam accessit; Quæritur: Vtrum mortaliter peccauerit.

SUMMARIUM.

- 8 Factum in dubio non presumitur, sed probari debet.
 9 Dubium, cum post debitam diligentiam vinci non potest, æquiualeat ignorantia inuincibili.
 10 Titius, cum dubio mediae noctis, ad Eucharistiam accedens, non peccauit.
 11 Cum dubio speculatiuo formari potest iudicium practicum certum.
 12 Dubium facti trahit secum dubium iuris.

- 13 In dubio facti, præceptum non est in possessione obligandi.
 14 Præceptum, in dubio obligationis, non obligat.
 15 Dubium superueniens, certà rei possessione spoliare non potest.
 16 Factum dubium, post debitam diligentiam, inuincibiliter ignoratur.
 17 Possessio non stat pro obligatione, quando eius inceptio est incerta.
 18 Dubitans, an media nox sit elapsa, non dubitat, an sit ieiunus.

19 Hoc